PIRKANMAA

**Ote: Maakuntahallitus 19.02.2018 § 17 Lausunto liikennevirastouudistuksesta**

17 § Lausunto liikennevirastouudistuksesta ..... 1

PL/26/05.00.03/2018

## 17 § LAUSUNTO LIIKENNEVIRASTOUUDISTUKSESTA

Maakuntakaavoitusjohtaja Laakkonen-Pöntys:

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Pirkanmaan liiton lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta laiksi Liikenne- ja viestintäviraston perustamisesta, Liikennevirastosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. Lausunnot on pyydetty antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön viimeistään 23.2.2018 (lausuntopyyntö 19.1.2018 dnro LVM/891/03/2017). Lausuntopalvelu.fi: https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=0246e40f-4e8a-46d4-81fb-6b255600b34b
Samassa yhteydessä Liikenneviraston nykyiset liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut (tie- rautatie- ja meriliikenteen ohjaus) muutettaisiin osakeyhtiöksi ja tehtävät siirrettäisiin perustettavaan valtion erityistehtäväyhtiöön. Erityistehtäväyhtiötä koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta Pirkanmaan liitto on lausunut erikseen 7.2.2018.

Esityksessä ehdotetaan, että Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, Viestintävirasto sekä Liikenneviraston tietyt toiminnot yhdistettäisiin uudeksi virastoksi, Liikenne- ja viestintävirastoksi. Uusi virasto aloittaisi toimintansa 1.1.2019.

Uusi Liikenne- ja viestintävirasto hoitaisi nykyiset Viestintäviraston ja Liikenteen turvallisuusviraston tehtävät ja lisäksi nykyisestä Liikennevirastosta siirtyviä tehtäviä. Virastolle keskitettäisiin liikenteen ja sähköisen viestinnän viranomais-, sääntely- ja valvontatehtävät. Uusi virasto vastaisi tehtävistä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä, esimerkiksi pakkokeinojen käyttämistä, yleis-, tie- ja ratasuunnitelmien hyväksymistä sekä erilaisia liikenteen lupa-asioita. Liikenne- ja viestintävirasto osallistuisi toimialansa osalta valtakunnallisen ja maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadintaan ja toimisi strategisena tukena liikenne- ja viestintäministeriölle sekä avustaisi ministeriötä julkista henkilöliikennettä ja tietovarantoja koskevissa asioissa.

Liikenne- ja viestintävirasto huolehtisi tutkimus- ja kehittämistoiminnasta ja sille kuuluisivat myös vaikuttavuusarvioinnin strategisen tason kehittäminen, toimintaympäristön analyysit (ml. henkilöliikennetutkimus), liikennejärjestelmätyön tietopohjan kehittäminen, yleiset liikenne-ennusteet ja ennakointi (ei hankekohtaiset), julkisen henkilöliikenteen valtakunnallinen koordinointi, kestävän liikkumisen valtakunnallinen ohjaus sekä esteettömyyden strateginen ja valtakunnallinen kehittämisyhteistyö.

Nykyinen Liikennevirasto vaihtaisi nimensä Väylävirastoksi, jonka tehtävät kohdistuisivat entistä selkeämmin liikenneväylien palvelutason ylläpitoon, suunnittelemiseen, kehittämiseen ja kunnossapitoon. Virasto hallinnoisi valtion omistamia tie-, rata- ja vesiväyliä ja vastaisi väyliä koskevien toimenpiteiden kohdentamisesta ja ajoittamisesta. Väylävirasto tulisi sopimusjärjestelyin sekä osallistumalla maakuntien tienpidon suunnitelmien laadintaan ohjaamaan myös maakuntien tienpitoa.

Väylävirasto osallistuisi valtakunnallisen ja maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien laatimiseen oman toimialansa osalta (tie-, rata- ja vesiväylät) ja avustaisi teknisesti liikenne- ja viestintäministeriötä valtakunnallisen suunnitelman laatimisessa. Väyläviraston yhtenä keskeisenä tehtävänä olisi väylänpitäjänä

myös vastata eri liikennemuotojen väyliin kohdistuvien toimien yhteensovittamisesta. Liikenteen ja maankäytön yhteensovittamisella tarkoitettaisiin osallistumista asiantuntijavirastona ja lausunnonantajana maakunta-, yleis- ja asemakaavojen laadintaan.

Esityksen perustelujen mukaan virastouudistuksen tavoitteena on parantaa hallinnonalan kykyä vastata asiakastarpeiden ja toimintaympäristön muutoksiin sekä kehittää ja vahvistaa hallinnonalan strategista ohjausta sekä saada synergiaetuja. Tavoitteena on myös parantaa edelleen hallinnon tuottavuutta ja vaikuttavuutta resurssien monipuolisemmalla ja tehokkaammalla käytöllä. Uudistus tukee säädösten sujuvoittamisen kärkihankkeen tavoitteita sekä julkisen hallinnon johtamisen kehittämistä koskevia tavoitteita. Uudistus edesauttaa myös hallituksen tavoitetta liikenteen digitaalisten palveluiden kasvuympäristön rakentamisessa.

Päätösesitys. Maakuntajohtaja Halme

Maakuntahallitus päättää

esittää lausuntonaan hallituksen esitysluonnoksesta laiksi Liikenne- ja viestintäviraston perustamisesta, Liikennevirastosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi seuraavaa:

**Yleiset kommentit hallituksen esityksestä**
Hallituksen esitysluonnoksessa esitetty Väyläviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston tehtäväjako liikenteen ja väylänpidon osalta toteuttaa uudistuksen tavoitetta, jolla väylänpito ja varsinaiset viranomaistehtävät eriytetään nykyistä selkeämmin. Pirkanmaan liitto pitää uudistuksen tavoitetta tältä osin kannatettavana. Pirkanmaan liitto katsoo kuitenkin, että ehdotuksen vaikutuksia tulevan maakuntauudistuksen ja maakuntahallinnon kannalta tulee kuitenkin vielä selvittää ja arvioida tarkemmin. Maakunnille on tulossa laaja vastuu ja toimivalta liikennejärjestelmätyön, -suunnittelun, maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisen, alueellisen tienpidon ja henkilöliikennepalvelujen tehtävissä. Pirkanmaan liitto pitää tärkeänä, että liikenne- ja viestintäministeriö osallistuu suoraan maakuntakaavoitusprosessiin, maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman laadintaan ja liikennejärjestelmätyöhön, samoin kuin kaupunkiseutujen liikennejärjestelmätyöhän. Maakuntien näkökulmasta hajaantuva valtion liikennehallinto asettaa lisähaasteita tavoitteiden yhteensovittamiselle ja tehtävien koordinoinnille. Kahden vahvan valtiollisen liikennealan viranomaisen ohjatessa maakuntia ja osallistuessa maakuntien toimintaan valtiovallan painoarvo suhteessa itsehallinnollisiin maakuntiin kasvaa. Maakuntien mahdollisuudet toteuttaa omia strategisen tason liikennepoliittisia tavoitteitaan voivat tällaisessa tilanteessa heikentyä. Liikennealan virastouudistus vaikuttaa tässä suhteessa samaan suuntaan kuin maantielain uudistamista koskeva lakiesitys, jolla valtion ohjaus suhteessa maakuntiin tulisi monitasoiseksi ja vahvaksi.

**Yleisperustelut**
Yleisperustelujen luvussa 2.3 käsitellään virastouudistusta maakuntauudistuksen näkökulmasta. Maakuntalakiluonnoksen mukaan maakunnille kuuluvia liikennealan tehtäviä ovat: liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö sekä toimintaympäristötiedon tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun. Virastouudistusta koskevan ehdotuksen mukaan Väylävirasto osallistuisi väylänpitäjänä maakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun sekä väylänpitäjänä maakuntien ja kuntien kaavoitukseen. Liikenne- ja viestintävirasto osallistuisi myös maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadintaan oman toimialansa osalta. Perustelujen luvussa 4.5 on esitetty, että uudistuksen ansiosta viranomaisten tehtäväjako sel-

keytyisi alueellisessa yhteistyössä ja uudistus edistäisi alueiden näkemysten huomioimista aikaisempaa tuloksellisemmin. Virastouudistuksella nähdään olevan myönteisiä mahdollisuuksia yhteistyön kehittämiseen tulevien maakuntien kanssa.

Pirkanmaan liiton näkemys on, että maakuntien näkökulmasta yhteistyö liikennesektorin viranomaistahojen kanssa ei välttämättä selkiinny perusteluissa esitetyllä tavalla. Kahden keskushallinnon viranomaistahon osallistuminen maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadintaan saattaa lisätä maakunnissa tavoitteiden yhteensovittamistyötä etenkin maakuntahallinnon alkuvaiheessa. On mahdollista, että maakuntiin nähden kahden valtion liikennesektorin viranomaistahon ohjaus muodostuu ristiriitaiseksi. Liitto viittaa edellä yleiskommenttien yhteydessä esittämäänsä näkemykseen, jonka mukaan liikenne- ja viestintäministeriön tulisi toimia valtion viranomaisten yhteen kokoavana tahona suhteessa maakuntiin. Yhteensovittamisen helpottamiseksi ja mahdollisten ristiriitatilanteiden välttämiseksi tulisi selvittää, voisiko Väyläviraston osallistumista maakuntien liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadintaan myös keventää esimerkiksi kanavoimalla Väyläviraston osallistumista Liikenne- ja viestintäviraston kautta tapahtuvaksi. Väyläviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston tavoitteiden ja maakuntiin kohdistuvan ohjauksen koordinoinnille ja yhteensovittamiselle on joka tapauksessa tarvetta, jota ei ole lakiesityksen valmistelussa riittävästi otettu huomioon.

Perustelujen luvussa 3.3.2 todetaan, että Väylävirasto ohjaisi sopimusjärjestelyin ja osallistumalla maakuntien tienpidon suunnitelmien laadintaan myös maakuntien tienpitoa. Maanteiden tienpitotehtävät järjestettäisiin maakuntien yhteistyöalueilla maantielain muuttamista koskevan lakiehdotuksen mukaan.

Pirkanmaan liitto toteaa, että Väylävirastolle esitetty toimivalta ja tehtävät tienpidossa muodostavat laajan ja monikerroksisen kokonaisuuden, jonka osina ovat osallistuminen tienpidon suunnitelmien laadintaan, tienpidon sopimukset maakuntien yhteistyöalueiden kanssa, liikennejärjestelmätyöhön ja -suunnitteluun osallistuminen sekä maankäytön ja liikenteen yhteensovittamiseen osallistuminen maanteiden tienpitäjänä. Lisäksi Väylävirastolle siirtyisi vastuu merkittävien tiehankkeiden suunnittelusta. Pirkanmaan liitto viittaa syyskuussa 2017 antamaansa maantielakiuudistusta koskevaan lausuntoonsa ja toteaa, että maantien suunnittelua koskevat tehtävät tulisi voida kokonaan hoitaa maakunnissa. Liitto katsoo edelleen, että virastouudistuksessa tulisi Väyläviraston osalta korostaa maakuntia koskevissa tehtävissä yhteistyötä, avustamista ja osallistumista ohjaamisen sijaan.

Liikenne- ja viestintävirastolle esitetyissä tehtävissä julkisen liikenteen kehittämiseen sekä valtakunnallisen ja maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadintaan liittyvät tehtävät nivoutuvat läheisesti tulevien maakuntien liikennealan tehtäviin. Myös kestävään liikkumiseen, liikennealan tietovarantoihin sekä tutkimukseen ja kehittämiseen liittyvissä tehtävissä yhteydet maakuntien ja Liikenne- ja viestintäviraston välillä ovat keskeiset. Liikenne- ja viestintävirasto tekisi myös muun muassa maantie- ja ratalain mukaisten suunnitelmien hyväksymispäätökset.

Pirkanmaan liitto pitää tärkeänä, että tulevien maakuntien liikennesektoritehtävien hoidossa yhteistyö Liikenne- ja viestintäviraston kanssa on sujuvaa ja vastavuoroisuudelle perustuvaa. Yleis-, tie- ja ratasuunnitelmien valmistelussa maakunnan, tienpidon yhteistyöalueen, Väyläviraston ja suunnitelmat hyväksyvän Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviä ja toimivaltaa koskevia säännöksiä on syytä tarkastella kokonaisuutena, koska virastouudistuksen mukaisessa tilanteessa suunnittelupro-

sessi monimutkaistuu entisestään maantielain uudistusehdotuksessa esitettyyn nähden.

Virastouudistusta koskeva lakiuudistus liittyy maakuntalain ja sen täytäntöönpanolain valmisteluun sekä maantielain ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseen. Virastouudistuksen täytäntöönpanosta sekä virastojen toiminnan uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaanpanosta on valmisteilla oma lakinsa.

Päätös. Päätösesitys hyväksyttiin.

Lisätietoja: Maakuntakaavoitusjohtaja Karoliina Laakkonen-Pöntys, p. 050 344 2414
karoliina.laakkonen-pontys@pirkanmaa.fi